

SÖDERTÖRNSEKOLOGERNA

ÅRSRAPPORT 2008-2009

Snart 20 år kommunal naturvårdssamverkan

Södertörnsekologerna är ett snart 20-årigt mellankommunalt nätverk för samverkan och kunskapsutbyte i naturvårdsfrågor. Nätverket består av tjänstemän som ekologer, planerare och miljöinspektörer från nio kommuner på eller intill Södertörn.

Samarbetet bidrar till naturvårdssatsningar som t.ex. kräver mer specifik kompetens än vad en enskild kommun förfogar över eller som är kostsamma. Regional samverkan bidrar också till de enskilda kommunernas kompetensutveckling och förbättring av såväl kommunala som regionala naturvårdsunderlag. Dessutom: Växt- och djurlivet känner inte några administrativa gränser.

Sedan projektstarten har Södertörnsekologerna genomfört ett 20-tal naturvårdsprojekt. Nedan beskrivs de projekt som genomfördes år 2008-2009.

Övriga projekt och rapporter från dessa återfinns på webbsidan www.sodertornsekologerna.org.

Gemensamma projekt

Betesprojektet 2008

Bete gynnar många växter och djur. Våren 2008 färdigställdes rapporten "Betesdjur på Södertörn". I rapporten presenteras resultat från en kartläggning av bete på Södertörn. Kartläggningen är en viktig del i arbetet med att ha aktuell referensdata för djurhållning samt data över arealer som hålls i beteshävd på Södertörn med omnejd. Projektledare för arbetet var Göran Bardun från Tyresö

kommun och biträdande projektledare var Bo Ljungberg från Södertälje kommun. Allmänt minskar antalet nötdjursbesättningar medan andra djurslag som häst och får ökar. Nötdjurens betessätt har mycket positiva egenskaper för den biologiska mångfalden. Tyvärr hotas i dag stora naturvärden på Södertörn och andra håll i Sverige på grund av frånvaron av betesdjur i landskapet.

Rapporten är ett viktigt underlagsmaterial och den är viktig för den kommunala miljöövervakningen framöver.

*Betesdjur i Lina naturreservat, Södertälje kommun.
Fotograf: Göran Bardun.*

Groddjursprojektet 2008-2009

Södertörnsekologerna har med stöd från Landstingets miljöanslag och i viss mån Länsstyrelsen i Stockholms län inventerat groddjur på 151 platser. Projektledare var Susann Östergård från Stockholms stad.

Groddjuren är globalt hotade och alla groddjursarter är fridlysta i Sverige. Groddjur är en indikator vid bedömning av naturkvalitet. Groddjuren med sin komplexa livscykel bidrar också till flera s.k. ekosystemtjänster¹, t.ex. naturpedagogik. Påverkan på groddjuren har alltså inte bara betydelse för växt- och djurlivet utan också för människors nyttjande av naturen.

I fokus för inventeringen var större vattensalamander vars skyddsstatus gör den särskilt angelägen att kartlägga och vars förekomst kan indikera hög biologisk mångfald i de miljöer som de lever i. Tätortsnära miljöer hade också hög prioritet i projektet.

Biologerna Sebastian Bolander och Ida Ahlbeck utförde inventeringarna under hela våren och sommaren. Platserna som undersöktes var både anlagda våtmarker och naturliga vattensamlingar. Allt från golfdammar till mindre sjöar inventerades. Under inventeringsskedet fick projektet stor uppmärksamhet av press, radio och tv.

Larv av större vattensalamander.
Fotograf: Sebastian Bolander.

Fynd av arter, hot på undersökta platser, förslag till åtgärder och strategi för lokal och

¹ Ekosystemtjänst är ett begrepp som används för att beskriva de nyttor som ekosystem producerar/levererar – som resultat av arters aktiviteter i samspel med varandra och miljön – och som människor drar nytta av.

regional övervakning av groddjur m.m. beskrivs i rapporten "Södertörnsekologernas groddjursprojekt 2008. – Ett rikt och nära djurliv: Miljöövervakning av groddjur i och nära tätort".

Ida Ahlbeck, en av våra groddjursinventerare.
Fotograf: Göran Bardun.

Inventeringsresultaten visar bland annat att anläggandet av nya småvatten har gett resultat både för salamandrar och för grodor och paddor. Flera groddjurslokaler bedömdes vara hotade av uttorkning, predation från fisk och/eller biltrafik.

Om kommunerna på sikt vill behålla de undersökta groddjurspopulationerna rekommenderar inventerarna att olika typer av åtgärder genomförs.

Resultaten från projektet används för bedömningar och prioriteringar i fysisk planering, skydd, tillsyn och skötsel av mark och vatten. Goda bakgrundskunskaper, som i det här fallet information om groddjur i kommunen, kan underlätta lösandet av eventuella målkonflikter, exempelvis mellan olika alternativa platser för ny bebyggelse.

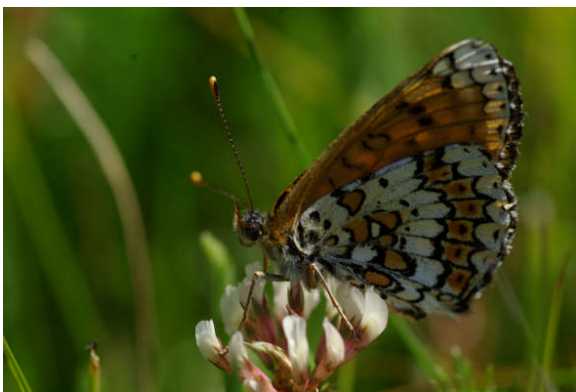
Flera undersökta platser ligger inom naturreservat, vilket gett underlag för bedömning av status för groddjuren i reservat. Inventeringsresultat och strategin kan också utgöra grund för mellankommunal miljöövervakning. Resultaten bedöms kunna tjäna som underlag för bedömningsverktyg som t.ex. regionala landskapsstrategier.

Vanlig groda. Fotograf: Ulf Lysholm.

Dagfjärilsprojektet i Södermanland

För allmänheten är många dagfjärilar, t.ex. nässeljäril och påfågelläga, kända som vackra sommarinsekter. Precis som bland många växt- och djurarter finns det fjärilar som med sin när- eller frånvaro kan indikera förhållanden och förändringar i landskapet.

Den sällsynta ängsnätfjärilen hittades på ön Gillinge i den sörmländska skärgården den 4 juli 2009. Fotograf: Bo Ljungberg.

Södertörnsekologerna har sedan år 2005 informerat och deltagit i det femåriga Dagfjärilsprojektet som handlat om att inventera dagfjärilar i Södermanland.

Projektet drivs av Föreningen Sörmlands-entomologerna samt Länsstyrelserna i Södermanlands respektive Stockholms län. Mer information om projektet finns bland annat på Södertörnsekologernas hemsida.

Biodiverseeken – ett projekt under planering

I november 2009 inleddes arbetet med att ta fram en ansökan till Landstingets miljöanslag. Projektet ska genomföras under 2010 och syftar till att med hjälp av eken belysa vad biologisk mångfald är och att undersöka mångfalden av svampar, växter och djurarter i ett urval Södertörnsekar.

Eken hör till de arter som i sig kan sägas representera en egen biotop. Över 1 500 arter är knutna till eken. Projektet kompletterar den nationella inventeringen av förekomsten av särskilt skyddsvärda träd, t.ex. gamla och grova hålekar, i kulturlandskapet. Bo Ljungberg vid Södertälje kommun utsågs till projektledare.

Ek med goda förutsättningar att vara hemvist för en mångfald av arter. Fotograf: Miguel Jaramillo.

Nya rapporter på vår hemsida

- Betesdjur på Södertörn 2005
- Södertörnsekologernas groddjursprojekt år 2008

Deltagare och möten

I arbetsgruppen är vi en blandning av nya och sedan tidigare medverkande deltagare. Vi fick en ny medlem i Karina Hälleberg (Salem) och i Haninge har Malin Löfgren vikarierat för Erik Wijnbladh. Gun Svedman i Nynäshamn gick i pension under hösten och avtackades från gruppen. Gun har ersatts av Magnus Dybeck. Vi övriga har varit: Britta Ahlgren (Botkyrka), Nicklas Johansson (Huddinge), Tiina Laantee (Huddinge), Thomas Strid (Huddinge), Mikael Essmyren (Nykvarn), Susann Östergård (Sthlm), Gunilla Hjorth (Sthlm), Bo Ljungberg (Södertälje) och Göran Bardun (Tyresö).

Under 2008-2009 har ett tiotal protokollförda nätverksmöten hållits. Utöver dessa tillkom arbetsmöten för genomförandet av groddjursprojektet.

2010 – ett jubileumsår!

År 2010 är enligt FN Biodiversitetens år. Samma år infaller ett jubileumsår för Södertörnsekologerna: Tjugo år jämt! På något sätt ska vi fira detta. Planering pågår. Dessutom är Stockholms stad Europas första miljöhuvudstad år 2010.

2010 Internationella året för biologisk mångfald

För Södertörnsekologerna

Göran Bardun och Susann Östergård
Tyresö kommun, Stockholms stad

Mer information om Södertörnsekologerna

www.sodertornsekologerna.org

